EUROOPA PARLAMENT

2004 *2009*

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

2008/0080(AVC)

30.6.2008

****

SOOVITUSE PROJEKT

Ettepanek võtta vastu nõukogu otsus ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vahelise isikute vaba liikumist käsitleva lepingu protokolli (mis käsitleb Bulgaaria Vabariigi ja Rumeenia osalemist lepingus seoses nende ühinemisega Euroopa Liiduga) Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide nimel sõlmimise kohta (9116/2008 – KOM(2008)0209 – C6-0209/2008 – 2008/0080(AVC))

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

Raportöör: Marian-Jean Marinescu

PR_AVC_art83

Kasutatud tähised

*	nõuandemenetlus *antud häälte enamus*
**I	koostöömenetlus (esimene lugemine) *antud häälte enamus*
**II	koostöömenetlus (teine lugemine) *antud häälte enamus ühise seisukoha heakskiitmiseks, parlamendi liikmete häälteenamus ühise seisukoha tagasilükkamiseks või muutmiseks*
***	nõusolekumenetlus *parlamendi liikmete häälteenamus v.a EÜ asutamislepingu artiklites 105, 107, 161 ja 300 ja ELi lepingu artiklis 7 toodud juhtudel*
***I	kaasotsustamismenetlus (esimene lugemine) *antud häälte enamus*
***II	kaasotsustamismenetlus (teine lugemine) *antud häälte enamus ühise seisukoha heakskiitmiseks, parlamendi liikmete häälteenamus ühise seisukoha tagasilükkamiseks või muutmiseks*
***III	kaasotsustamismenetlus (kolmas lugemine) *antud häälte enamus ühise teksti heakskiitmiseks*

(Antud menetlus põhineb komisjoni esitatud õiguslikul alusel.)

SISUKORD

Page

EUROOPA PARLAMENDI ÕIGUSLOOMEGA SEOTUD RESOLUTSIOONI PROJEKT ..5

SELETUSKIRI 6

EUROOPA PARLAMENDI ÕIGUSLOOMEGA SEOTUD RESOLUTSIOONI PROJEKT

ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu otsus ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vahelise isikute vaba liikumist käsitleva lepingu protokolli (mis käsitleb Bulgaaria Vabariigi ja Rumeenia osalemist lepingus seoses nende ühinemisega Euroopa Liiduga) Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide nimel sõlmimise kohta
(9116/2008 – KOM(2008)0209 – C6-0209/2008 – 2008/0080(AVC))

(Nõusolekumenetlus)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse ettepanekut võtta vastu nõukogu otsus (KOM(2008)0209);

– võttes arvesse ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vahelise isikute vaba liikumist käsitleva lepingu protokolli (mis käsitleb Bulgaaria Vabariigi ja Rumeenia osalemist lepingus seoses nende ühinemisega Euroopa Liiduga);

– võttes arvesse ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vahelise isikute vaba liikumist käsitleva lepingu protokolli seoses Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi lepingus osalemisega nende ühinemise tõttu Euroopa Liiduga[1];

– võttes arvesse ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vahelise isikute vaba liikumist käsitlevat lepingut[2];

– võttes arvesse nõusoleku taotlust, mille nõukogu esitas vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 310 koostoimes artikli 300 lõike 2 esimese lõigu teise lausega ja artikli 300 lõike 3 teise lõiguga (C6-0209/2008);

– võttes arvesse 2005. aasta ühinemisakti artikli 6 lõiget 2[1];

– võttes arvesse kodukorra artiklit 75 ja artikli 83 lõiget 7;

– võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni soovitust (A6 0000/2008),

1. annab nõusoleku protokolli sõlmimisele;

2. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Šveitsi Konföderatsioonile.

[1] EÜT L 89/30, 28.3.2006.
[2] EÜT L 114/6, 30.4.2002.

SELETUSKIRI

I. Taust

Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide (Austria, Belgia, Hispaania, Iirimaa, Itaalia, Kreeka, Luksemburg, Madalmaad, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa, Soome, Taani, Ühendkuningriik) ning Šveitsi Konföderatsiooni[2] vahelisele isikute vaba liikumist käsitlevale lepingule kirjutati alla 21. juunil 1999 ja see jõustus 1. juunil 2002 [3].

Pärast kümne uue ELi liikmesriigi (EU 10) ühinemist 1. mail 2004 muudeti lepingut protokolliga ja see laienes EU 10le (Tšehhi Vabariik, Eesti, Küpros, Läti, Leedu, Ungari, Malta, Poola, Sloveenia ja Slovakkia). Euroopa Ühendus ja selle liikmesriigid kirjutasid lepingu esimesele protokollile alla 26. oktoobril 2004 ja pärast Šveitsi positiivset rahvahääletust selles küsimuses 25. septembril 2005 jõustus see 1. aprillil 2006.[4] Protokoll on koostatud EU 15 lepingu järgi ning selles on esitatud kvoodid, tööturule juurdepääsu kord, piirangud ja kaitseklauslid.

Bulgaaria ja Rumeenia ühinemise tõttu Euroopa Liiduga 1. jaanuaril 2007 on vaja lepingut jälle muuta, et uued lepinguosalised saaksid selles osaleda.
5. mail 2006, kui nõukogu oli komisjonile loa andnud, alustati Šveitsi Konföderatsiooniga läbirääkimisi lepingu teise, isikute vaba liikumist käsitleva protokolli sõlmimiseks Bulgaaria Vabariigi ja Rumeenia lepingus osalemise üle lepinguosalistena. Läbirääkimised viidi lõpule 29. veebruaril 2008 ja parafeeriti lõplik eelnõu. Käesolevale lepingu teisele protokollile kirjutati Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide nimel alla 27. mail 2008.

II. EÜ ja Šveitsi vaheline isikute vaba liikumist käsitleva lepingu protokoll pärast kahe uue liikmesriigi – Rumeenia ja Bulgaaria (EU 2) – ühinemist 1. jaanuaril 2007 (käesolev protokoll)

Käesolev protokoll on EL 25ga sõlmitud lepingu „loogiline jätk". Kasutades samasuguseid õiguslikke aluseid nagu varasema protokolli puhul (protokoll EL 10ga), antakse käesoleva protokolliga Šveitsile õigus jätkata Rumeenia ja Bulgaaria töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate suhtes kvantitatiivsete piirangute kohaldamist, et järk-järgult lihtsustada nende kahe riigi kodanike pääsu Šveitsi tööturule ja võtta igal aastal vastu suuremaid rühmi, mis siiski sõltub Šveitsi enda tööjõu olukorrast ja tööhõive näitajatest.

Šveits kehtestab kvoodid üleminekuperioodiks (kokku seitsmeks aastaks, nagu EU 10 puhulgi) järgmiselt:

---

[1] ELT L 157/203, 21.6.2005.
[2] Šveits on Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) asutajaliige, kuid mitte Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) liige. Kuna ta hääletas EMPga ühinemise vastu, sõlmiti Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikidega suur hulk lepinguid.
[3] Alates 1. juunist 2007 on EL 15 ja kahe uue väikese ELi liikmesriigi Malta ja Küprose ning kolme EFTA riigi Islandi, Norra ja Liechtensteini töötajatel olnud piiramatu juurdepääs Šveitsi tööturule. Kui sisserändajate arv ületab eelmise kolme aasta keskmise 10% võrra, on Šveitsil õigus uuesti kehtestada kvoodid ka nendele 17le ELi liikmesriigile;
[4] ELT L 89, 28. märts 2006, lk 30.

– kaheaastaseks üleminekuperioodiks, mis algab käesoleva protokolli jõustumise päevast,
– kolmeaastaseks teiseks üleminekuperioodiks, kui Šveitsi aruandes esimese üleminekuperioodi toimimise kohta teatatakse Šveitsi kavatsusest kvantitatiivsete piirangute kohaldamise jätkamisest,[1]
– kaheaastaseks täiendavaks üleminekuperioodiks võib Šveits säilitada kvantitatiivsed piirangud ainult juhul, kui Šveitsi tööturg on tõsiselt häiritud või on selle häirimise oht.

Protokollis on ka erikaitseklausel, mis lubab Šveitsil kümne aasta jooksul protokolli jõustumisest nõuda sisserändajate arvu piiravaid kvoote, kui antud aastal ületab uute elamislubade arv kolme eelneva aasta keskmise rohkem kui 10%. Järgmisel aastal võib Šveits piirata uute elamislubade arvu kolme eelneva aasta keskmiseni, millele on lisatud 5%.[2] Võttes arvesse, et rahvahääletus Šveitsi tööturu avamise küsimuses kahele uuele liikmesriigile on kavas korraldada mais 2009 ja et käesolev protokoll jõustub pärast rahvahääletust, võib nimetatud erikaitseklausliga ette nähtud periood kesta 2019. aastani.

Neid kvantitatiivseid piiranguid Šveitsis töötavate tööliste ja füüsiliselt isikust ettevõtjate juurdepääsu suhtes, kes on Bulgaaria ja Rumeenia kodanikud, kohaldatakse kahe järgmise elamisõiguse kategooria osas: elamisõigus üle nelja kuu, kuid vähem kui üks aasta (lühiajaline) ning elamisõigus üks aasta või kauem (pikaajaline).[3]

Kogu viieaastase üleminekuperioodi jooksul suureneb Rumeenia ja Bulgaaria kodanike uute elamislubade arv 3620lt 9090le (lühiajalised elamisload) ja 362lt 1046le (pikaajalised elamisload).

Üleminekumeetmed annavad ka Šveitsile õiguse jätkata kontrolli tavapärasele tööturule integreeritud töötajate prioriteedi ning palga ja töötingimuste üle, mida kohaldatakse iga muu lepinguosalise kodanike suhtes. Samasugust kontrolli võib jätkata inimeste osas, kes pakuvad teenuseid järgmises neljas valdkonnas: aianduslikud teenused, ehitus, sealhulgas ehitusega tööstusharud, turvateenused ja puhastusteenused.

Järgides eelneva protokolli (protokoll EL 10ga) mudelit, võetakse käesoleva protokolliga kasutusele mitmeid üleminekumeetmete kohandamisi, mis käsitlevad põllumajandusmaa, metsade, metsamaa ostmist Šveitsi kodanike ja äriettevõtete poolt, samuti lisaeluaset. Lisaks selle on tehnilised kohandused, eriti seoses sotsiaalkindlustusskeemidega. Kutsekvalifikatsioonide vastastikusse tunnustamisse tehtavad vajalikud kohandused võtab vastu lepingu ühiskomitee.

III. Šveitsi tööturu avamine kahele uuele liikmesriigile

Šveitsi majandusorganisatsioonide viimase küsitluse[4] kohaselt on isikute vaba liikumise

[1] Kui kõnealust teatamist ei toimu, lõpeb üleminekuperiood kaheaastase perioodi lõppedes.
[2] Alglepingu artikli 10 lõike 4 sätted.
[3] Kehtivate elamislubade omanikel on õigus oma luba pikendada; arvuliste piirnormide ammendumine seda ei mõjuta.
[4] Vt http://www.accords-bilateraux.ch/fileadmin/user_upload/bilaterale/pdf/fr/2008-06-16_Exp_Europe_Staempfli.pdf

lepingu laiendamisel kahele uuele liikmesriigile väga suur tähtsus Šveitsi majandusele.

Majandusliku ja sotsiaalse destabiliseerimise vältimiseks[1] kinnitasid Šveitsi asutused elanikele, et nende tööturg avatakse järk-järgult ja turu liberaliseerimisest tulenev palgasurvet piiratakse. Hiljem on võimalik uuesti kehtestada kvoodid kaitseklausli alusel, mis võib jääda avatuks 2019. aastani.

Kui aga Šveitsi parlament ja valijad lükkavad isikute vaba liikumise laiendamise uutele ELi riikidele tagasi, on oht, et EL lõpetab lepingu. See tähendaks, et nn giljotiiniklausel muutub kohaldatavaks ja kuus muud 1999. aasta kahepoolset I lepingut muutuvad sellest tulenevalt kehtetuks[2].
Lepingu kohaselt sõltub selle laiendamine rahvahääletusest, mis kujutab endast Šveitsi kodanike seisukohta selles küsimuses.

25. septembril 2005. aastal toimus selles küsimuses rahvahääletus, et kinnitada EL 10 lepingu protokolli jõustumine[3].

Kuna EL 25 suhtes kehtestatud seitsmeaastane üleminekuperiood lõppeb ja algab uus etapp, toimub uus rahvahääletus tõenäoliselt mais 2009[4].

IV. Raportööri seisukoht

Majanduslik kasu

Šveitsi ja ELi vahel sõlmitud isikute vaba liikumise lepingu laiendamine kümnele uuele liikmesriigile avas võimalused tööturul ja kaubavahetuse mahu suurenemine nende riikidega mõjutas Šveitsi majanduskasvu.
Majandusministeeriumi avaldatud aruande kohaselt on sisseränne kohandatud Šveitsi vajadustele tööturul tsüklilisel arengu alusel ja see mõjutas soodsalt kodumaist majandust.

Oletatakse, et lepingu laiendamine Rumeeniale ja Bulgaariale lisab konkurentsi Šveitsi tööturul, muudab Šveitsi töötajate saatmise nendesse kahte riiki lihtsamaks, parandab võimalusi võtta tööle Rumeenia ja Bulgaaria töötajaid ja samuti avab tulevasi turgusid Šveitsi ekspordile. Statistika näitab, et Šveitsi tööturg nõuab eriti kõrgelt kvalifitseeritud töötajaid,

[1] Läbirääkimistel Šveitsiga nähti ette selliste tööturu piirangute säilitamine nagu riiklik prioriteet, palgakontroll ja kvoodid;

[2] Kahepoolsed I lepingud, mis jõustusid 1. juunil 2002, hõlmasid isikute vaba liikumist, maismaatransporti, õhutransporti, põllumajandust, teadusuuringuid ning kaubanduse ja avaliku hanke tehnilisi tõkkeid. Kahepoolsete II lepingute üle on peetud läbirääkimisi alates juunist 2002 ja need sisaldavad lepinguid, mis käsitlevad hoiuste maksustamist, koostööd pettusevastases võitluses, Šveitsi ühinemist Schengeni acquis'ga, Šveitsi osalemist Dublini ja Eurodaci määruste kohaldamises, töödeldud põllumajandustoodete kaubandust, Šveitsi osalemist Euroopa Keskkonnaameti ja Euroopa keskkonnateabe- ja –vaatlusvõrgus (EIONET), statistikaalast koostööd, Šveitsi osalemist programmis „Media Plus" ja Media koolitusprogrammis ning ühenduse institutsioonide pensionäride kahekordse maksustamise vältimist.

[3] Jaanuaris 2005 korraldatud avaliku arvamuse küsitlus näitas, et 52% hääletajatest hääletaks vaba liikumise lepingu laiendamise poolt, 30% vastu ja 18% ei olnud veel otsustanud.

[4] Šveitsi esindajatekoda otsustas, et rahvahääletus EL 25ga sõlmitud lepingu pikendamiseks tuleks eraldada esimesest rahvahääletusest EL 2 küsimuses, mis on seotud Rumeenia ja Bulgaaria ELiga ühinemise lepingu protokolli jõustumisega.

eelkõige juhtimise, akadeemilises ja tehnika valdkonnas.

Mõned Šveitsi majandussektorid, näiteks turism, majutamine ja toitlustus, põllumajandus ning tervishoid, loodavad, et avamine annab neile eeliseid madalama kvalifikatsiooni nõuetega töökohtade täitmisel.

Protokolliga tõstatatud probleemid

Raportöör tunneb heameelt lepingu laiendamise üle, sest ta usub, et nii Rumeenial ja Bulgaarial kui ka Šveitsi Konföderatsioonil oleks laienenud Euroopaga seoses palju võita, edendades majanduspoliitikat, mille eesmärk on majanduskasv ja tööhõive mitte ainult ELis, vaid ka naaberriikides.

Kui võrrelda EL 10 ühinemise järgset protokolli Rumeenia ja Bulgaaria ühinemisele järgnenud protokolliga, märkab raportöör, et hoolimata Šveitsi kehtestatud samast üleminekuperioodist EL 10 ja EL 2 suhtes, on ajakava erinev.

Erinevus tuleneb protokollide kohaldamise erinevatest jõustumise alustest[1], mis lisab vähemalt kaks aastat kõikidele Rumeeniale ja Bulgaariale kehtestatud üleminekuperioodidele[2]. Jõustumise alus põhineb nende üleminekuperioodide alguse kehtestamise ebajärjekindlal viisil: EL 10 osas algab üleminekuperiood ühinemise päeval (1. mai 2004), EL 2 osas protokolli jõustumise päeval (pärast Šveitsi rahvahääletust, mis kava kohaselt toimub mais 2009).

Võttes arvesse kaks aastat hilisemat algust Rumeenia ja Bulgaaria osas, palub raportöör Euroopa Komisjonil nõuetekohaselt toimida ja tagada selle protsessi kiirendamine ning kindlustada, et Šveitsi Konföderatsioon ei lükkaks ratifitseerimist edasi, et käesolev protokoll jõustuks viivitamatult pärast selles küsimuses korraldatud rahvahääletuse toimumist.

Kõikidel nimetatud põhjustel toetab raportöör lepingut ja soovitab sellele nõusolek anda.

[1] EÜ ja Šveitsi vaheline isikute vaba liikumist käsitleva lepingu protokollis pärast ELi kümne uue liikmesriigi (EU 10) – ühinemist 1. mail 2004 on ette nähtud järgmised üleminekuperioodid: esimene kolmeaastane üleminekuperiood 31. maini 2007, teine kaheaastane üleminekuperiood 31. maini 2009 ja täiendav kaheaastane periood 2011. aastani; Šveitsile määratakse erikaitseklausel 2014. aastani.

[2] Šveitsi erikaitseklausel EL 2le on samuti kaks aastat pikem kui EL 10le. Selle põhjuseks on asjaolu, et nimetatud klausel EL 10le kehtib 2014. aastani ehk 12 aastat pärast alglepingu jõustumist 2002. aastal ja sellest tulenevalt kümme aastat pärast ELiga ühinemist, ning 2019. aastani EL 2le, mis tähendab kümme aastat alates käesoleva protokolli jõustumisest 2009. aastal ja sellest tulenevalt 12 aastat pärast nende ühinemist ELiga.